

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Doctrina Nova Ac Mira De Ignorantia Eximii Domini Gumhari Huygens

Huygens, Gommarus

Coloniæ, 1682

§. 4. An factâ Hypothesi quod Ignorantia aliqua juris naturae sit involuntaria, operans ex illâ excusetur à peccato?

urn:nbn:de:hbz:466:1-37083

An factâ Hypothesi quod Ignorantia aliqua juris naturæ sit involuntaria, operans ex illâ excusetur à peccato?

OMnis Ignorantia juris naturæ Gummario est semper voluntaria, & quidem voluntate cujusque propriâ: *Nostra*, inquit, *sententia est, quod ejusmodi ignorantia semper sit voluntaria, idque à voluntate nostrâ propriâ.* Hic saltem Jansenio dissentire videri possit: nam Jansenius ut rationem voluntarij inveniatur in quâvis ignorantia juris naturæ, sæpius recurrit ad voluntatem Adami, illam in propriâ cujusque voluntate non semper inveniens; At verò multò sagacior Adversarius rationem voluntarij in quâvis ignorantia juris naturæ invenit in voluntate cujusque propriâ; dissentire ergo videri possit Jansenio.

Sed credere non possum tam facilè eum vel in uno puncto recedere à Jansenio, quem in omnibus reliquis presso sequitur
vesti-

de Ignorantia invincibili 33

vestigio: suspicor latere fraudem aliquam in hisce verbis: *Idque à voluntate nostrâ propriâ*: verba hæc, alias minimè ambigua, videri possunt duplicem, pati sensum, quando inveniuntur apud Doctorem suspectum: Quare velim clarè edisseras, an voluntatem nostram propriam accipias, prout existit in nobis hîc & nunc viventibus, an veró, prout extitit aliquando in Adamo. Si prius, agnosco ac profiteor palàm, te in uno hoc puncto discedere à Jansenio; si posterius, obscure quidem loqueris, sed clarè Jansenio assentiris.

Sed vah me suspicacem! Nolo suspicionibus dare locum: Accipiam verba, ut possunt accipi, sensu à Jansenij mente alienissimo: Sententia ergo Viri Eximij hæc est; Omnis ignorantia juris naturæ semper est voluntaria, idque à voluntate nostrâ propriâ, pro ut illa existit in nobis hîc & nunc viventibus, nec opus est recurrere ad voluntatem Adamî, ut perperam voluit Jansenius: ex quâ sententiâ manifestè consequitur, si in materia juris naturæ tam variâ, tamque implexâ erraverit usquam S. Augustinus, S. Thomas, S. Bonaventura, ignorantia illa ipsis semper fuit

34 *Doctrina Gummariana*

voluntaria, idq; à voluntate ipsorum propriâ, si in ignorantia illâ decesserint, debuerunt strictissimo Judici ignorantia illius voluntariae rationem reddere: *Nostra enim sententia est, inquit Gummarius, quod ejusmodi ignorantia semper sit voluntaria, idq; à voluntate nostrâ propriâ.* Sententia hæc si vera sit, non miror, quæ habet *Obser. 6. Quare generaliter & indefinitè asserimus numquam totaliter, & ab omni culpâ excusari, quisquis egerit contra jus natura.*

Videtur Gummarius timuisse ne longius obduxerit suos discipulos à doctrinâ Jansenij, asserendo omnem juris naturæ ignorantiam esse voluntariam, & indè concludendo, nullam excusare, quasi illa excusaret, si non esset voluntaria. Ut hanc à se suspicionem amoveret, proposuit aliquam quæstionem, ad quam ipse respondet *Obser. 4.* quam sic orditur: *Cum Observatione secunda dictum sit, quod omnis ignorantia legis naturalis dum ex illa agitur contra jus natura, sit voluntaria, sequitur quod omnis actio libera contra jus natura habeat saltem aliquam culpam. Verum petes an ex opposito antecedentis vicissim sequatur oppositum consequentis, id est, an supposito quod ejusmodi*

de Ignorantia invincibili 35

ignorantia non esset voluntaria, sequeretur quod actio indè procedens non esset peccatum.

Resp. Hanc secundam consequentiam non videri subsistere.

Mihi certè apparet Responsio hæc nimis jejuna, ad Quæstionem tam celebrem, in scholis tantopere agitatum; Respondet simpliciter, consequentiam illam non videri subsistere: ignorantia non est voluntaria, ergo actio indè procedens non est peccatum, scilicet formale, sive quod possit operanti merito imputari ad culpam, aut pœnam; ita enim peccatum intelligunt, quos impugnat Doctor Eximius: Multis tamen apparet ea consequentia irrefragabilis: cur non adducit argumenti quidpiam, quo appareat vitium aliquod istiusmodi consequentiæ?

Dicet fortassis, responsionem esse purè negativam, ut vocant, hanc non debere probari, satis esse quod nitidè diluantur argumenta, quæ opponuntur.

Acquiesco penitus; sed in objiciendis sibi argumentis fuit admodum parcus: tantum sibi objicit argumenta duo; poterat sibi objicere multò plura, quæque ur-
gèrent

36 *Doctrina Gummariana*

gèrent magis: sed Vir industrius illa tantum sibi objecit, ad quæ videbatur posse respondere utcumque in speciem, alia reliquit intacta; Ego defectum hunc supplebo: alia ipsi objiciam argumenta ad quæ expectabo responsum: Prius consideremus quid responderit ad duplex quod sibi objecit argumentum, & quam illud nitidè diluerit.

Objicies, inquit, quæ fiunt ex juris positivi, aut facti ignorantia, si hæc non sit voluntaria, sunt inculpabilia. Resp. Disparitatem esse magnam: nam in his affectus agentis ferri potest in objectum indifferens, vel in objectum honestum, ut si occidas hominem involuntariè putans esse feram, vel si in bello justo commilitonem, errore non voluntario persuasus esse hostem: etenim in his illud ipsum est objectum affectus, quod est cognitionis, nimirum occidere feram vel hostem: secus dum agitur ex ignorantia juris naturæ, ut si quis mentiatur officiosè, & si existimet hoc licitum, etenim tunc affectus objectum est res ex se inordinata, & legi naturæ contraria, etiamsi inordinatio & contrarietas ad legem æternam lateat ipsum agentem: nam in casu posito vult ipsum mendacium, quod est res reverà inordi-

BATA

de Ignorantia invincibili 37

nata, ac legi aternæ contraria, vult ut ait Augustinus, voluntate facti, non voluntate peccati, id est vult factum quod est inordinatum, & reverà legi aternæ contrarium, sed cum nesciat esse peccatum, non ita propriè censetur velle peccatum: & quamvis velit ex ignorantia, quæ supponitur non esse voluntaria, vult tamen ex ignorantia per peccatum originale scilicet introducta.

Pace tuâ dixerim, responsio hæc tua est suprâ modum verbosa, sed nervosa parum, nitorem habet nullum: Ais inter illa, quæ fiunt ex ignorantia juris positivi aut facti, & illa quæ fiunt ex ignorantia juris naturæ, utrâque involuntariâ, disparitatem esse magnam; Ajo ego, disparitatem esse nullam, quæ ad rem faciat. Disparitatem ponis in eo, quòd affectus operantis ex ignorantia juris positivi, aut facti possit ferri in objectum indifferens, vel etiam honestum; non item affectus operantis ex ignorantia juris naturæ.

Primò, ut intelligamus an quis peccet, non tam oportet considerare, in quid possit ferri, quàm in quid feratur ipsius affectus: non enim quis peccat ex eo, quòd affectus

38 *Doctrina Gummariana*

affectus possit ferri, sed quòd feratur in malum: aliàs heu! nimium infelix esses ipse, si reus fores habendus omnium peccatorum, in quorum objectum ferri potest tuus affectus. Sed parum hoc est, facere tamen poterat ad responsionem nitidam.

Secundo: Ponamus te dixisse affectum operantis ex ignorantia juris positivi, & facti, ferri in objectum indifferens, vel etiam honestum, ideoque excusari à peccato. Rem hanc declaras duplici exemplo, unius, qui occidit hominem, quem putabat esse feram, alterius occidentis Comilitonem, quem putabat esse hostem. Res postulabat, ut unum saltem exemplum pertineret ad ignorantiam juris positivi; sed utrumque spectat ignorantiam facti.

Corrigamus hunc defectum: statuamus exemplum Christiani sine justa ratione comedentis carnem die veneris, scientis quidem esse diem veneris, invictè tamen ignorantis comestionem carnis die illo esse prohibitam: Addamus jam exemplum operantis ex ignorantia legis naturæ,

de Ignorantia invincibili 39

v. g. mentientis officiosè, qui invitus ignorat id esse lege naturæ vetitum: Duo hîc habemus exempla, alterius operantis ex ignorantia juris positivi, alterius operantis ex ignorantia juris naturæ, utriusque ignorantia ponitur esse involuntaria. Nunc ego demonstrare aggredior, duo hæc procedere pari passu, atque adeo disparitatem quam adducis esse nullam.

Ais affectum mentientis officiosè ferri in objectum malum. Ajo affectum comedentis carnem in casu ferri in objectum malum.

Probas: Quia affectus mentientis officiosè fertur in mendacium. Probo & ego: Quia affectus comedentis carnem fertur in comestionem carnis.

Urges: Atqui mendacium à parte rei est prohibitum licet mentiens hoc nesciat. Urgeo & ego: Atqui comestio carnis à parte rei est prohibita, licet comedens hoc nesciat.

Instas. Mentiens in casu vult mendacium quod reverà legi æternæ est contrarium. Insto & ego, comedens in casu vult comestionem quæ reverà legi Ecclesiasticæ est contraria.

C

In-

40 *Doctrina Gummariana*

Instas insuper : Mendacium in casu est voluntarium voluntate facti, licet non voluntate peccati. Insto insuper & ego : Comestio in casu est voluntaria voluntate facti, licet non voluntate peccati.

Viden Eximiè Gummare, quàm bellè hæc procedant pari passu? Viden disparitatem esse nullam, quam ajebas esse *magnam* inter operantem ex ignorantia juris positivi, & operantem ex ignorantia juris naturæ?

At, inquires, Mendacium non potuit non fuisse vetitum : Comestio autem carnis potuit non fuisse prohibita, ergò est disparitas magna.

Resp. Non negare me disparitatem esse magnam, mendacium inter & comestionem carnis : Nego disparitatem esse ullam quæ hîc faciat ad rem : nam quamvis comestio carnis potuerit non esse prohibita, positâ tamen prohibitione, tam est prohibita, quàm mendacium, atque adeò comedens tam fertur in rem reverà prohibitam, quam mentiens officiosè ; tantùm excusatur ex eo, quod invitus ignoret comestionem esse prohibitam, quo eodem

de Ignorantia invincibili 41

dem titulo excusari contendo mentientem officiosè, si invitus ignoret mendacium esse vetitum.

Quidquamnè prætereà tibi occurrit ad urgendam disparitatem, quam ostendi hæctenus esse nullam?

Imò verò, inquis, Ignorantia juris naturæ per peccatum originale est inducta, non item ignorantia juris positivi, mirum ergò non est, quòd hæc non illa excuset à peccato; cùm tanta inter utramq; disparitas sit.

Hæctenus Gummare processimus tam pacificè, nunc me fugis, atque te abdis in cubile Jansenij: J præ, mox te sequar: nunc breviter respondeo, ad rem non pertinere, undè oriatur ignorantia, modò statuatur esse involuntaria, per hanc enim fit, ut peccatum non sit voluntarium, quod tamen est de ratione peccati, uti contra Bajum nos docuerunt Pontifices Romani.

Audiamus quid responsi dederit Gummarus ad aliud argumentum quod sibi objecit hoc modo.

Secundo objicies: in regeneratis ipsum peccatum originale cum ignorantia pœnali inde subsequente est retractatum.

42 *Doctrina Gummariana*

Respondetur, quæ sunt ex defectu gratiæ efficaci, sive adjutorij quo, sunt reverà culpabilia, nec excusantur idcirco, quia peccatum originale est retractatum. Ergò &c. à pari.

Vin disparitatem? Hanc accipe brevem & claram: Deficiente gratiâ efficaci, potest adesse gratia sufficiens per quam peccata possunt vitari, adeoque hæc manent libera, non mirum ergò quòd & culpabilia: deficiente autem cognitione peccati, peccatum non est voluntarium, adeoque nec peccatum. Placet disparitas? Negabis, sat scio, cum Jansenio gratiam sufficientem, quæ non sit efficax, convenire statui naturæ lapsæ: sed audiemus te de hoc iterum, & alibi, ubi de gratia.

§ 5.

Argumenta 12. pro Ignorantia invincibili juris naturæ excusante à peccato.

EXimie Domine, ajs in Dictatis publicis non videri tibi subsistere hanc consequentiam: actio proficiscitur ex ignorantia